

דורותי רובינס התיאטרון האנושי

דורותי רובינס מבטאת בפסליה את עולמו הקסום של האדם ברב גוניות צורנית, חומרית וטכנית. היא יוצרת מיקרוקוסמוס זעיר ושברירי ששומר על שיווי משקל בין מציאות לדמיון, בין יום יומי להרואי, גרוטסקי למיתולוגי. האמנית גיבשה את דרכה האמנותית בניו יורק בשנות החמישים, תקופה שהתאפיינה בפרץ יצירתי שהוביל להתגבשות אסכולת ניו יורק והמופשט האקספרסיבי.

דורותי רובינס, שהייתה חברה באותם הימים במרכז לפיסול בניו יורק, הושפעה מכל התמורות והחידושים שהציעו אמני האוונגרד הצעירים. היא הייתה מהראשונים שהפנימו את הרוח החדשה, והחלה ליצור פסלים בטכניקת הריתוך מתוך תחושת חופש יצירתי ספונטני. תקופת הניסוי והטעייה האמנותיים של דורותי רובינס לא הייתה ארוכה. היא לא התחברה אל המופשט הפיסולי ולאט לאט העבירה את רוח החופש וטכניקות הריתוך לפיגורציה נפחית. בכך שילבה רובינס את הצורך האישי שלה להעביר סיפור בפיסול חופשי, קליל ואוורירי. ניתן לציין כי למרות החשיפה וההתנסות בסער ובפרץ של שנות החמישים בניו יורק, נשארה דורותי רובינס נאמנה לעצמה ולנטיות לבה, לדמות האדם ולהבעה האינסופית שלו. כדבריה: "הצורה הסופית (פיגורטיווית

בדרך כלל) מהווה בשבילי בית-פיסול לרגש המצוי ברעיון".

באלברטו ג'אקומטי ניתן לראות את המורה הרוחני לעולמה הפיסולי (לצד אחרים כמו ז'אק ליפשיץ והנרי מור). לכאורה, השפעה גורפת בצורת הטיפוול בחומר, בגודל, בהעמדה, בדמות האנושית ובחיפוש אחר האמת. לעומקו של עניין, דורותי רובינס שונה לחלוטין. היא בעלת אמירה אישית סיפורית ותאטראלית המשולבת במיסטיקה. אלברטו ג'אקומטי עבר תהליך של חיפוש אחר האמת על ידי צמצום צורני עד כדי מינימום. פסליו נעשו קטנים, דקים ותמימים ומדמים מציאות. הם מרוחקים ומסמלים מטפורה לבדידותו של האדם. מנגד, דורותי רובינס יצרה פסיפס אנושי ססגוני, תאטרלי. האדם אצלה, גם אם זעיר, מגוון ומלא חיים והמצאות. פסליה הקטנים מציגים את היוצא דופן, המוזר והגרוטסקי באור חם ואנושי. לא פלא שהרבתה לעסוק בעולם התאטרון, הקרקס, המוסיקה והתנועה. בהשראתם של הסופר וולטר דה לה מר, "זיכרונותיו של ננס", והסרט "מוזרים" של טוד בראונינג משנת 1932, יצרה את החשובות והמעניינות שביצירותיה ברצף שלננסים, לוליינים, משחקי חבל, רקדנים ודמויות מיתולוגיות. פסלים אלה מציגים את הפואמה האנושית על פי דורותי רובינס, בחמלה, אהבת אדם וכבוד. פסליה אישיים, קסומים ומלאי פיוט.

אריה ברקוביץ
אוצר התערוכה

יהודה פוליקר מוזיאון החלומות

התערוכה תשלב ציורי שמן על בד וציורים ממוחשבים כל זאת בשילוב מיצב ייחודי ומדיה דיגיטלית שתלווה במוסיקה שנכתבה על ידי פוליקר במיוחד לתערוכה זו.

במאמר הנלווה לתערוכה, כותבת האוצרת נורית טל-טנא: "התערוכה 'מוזיאון החלומות' של יהודה פוליקר, מציגה שתי סדרות של ציורים המבטאים עולם של חלום ומסתורין. הפנים, דימוי החוזר בעקביות בעבודותיו, הופכות למערך ארכיטיפי - הן מופיעות שוב ושוב אך מטופלות באופן שונה בכל

סדרה.

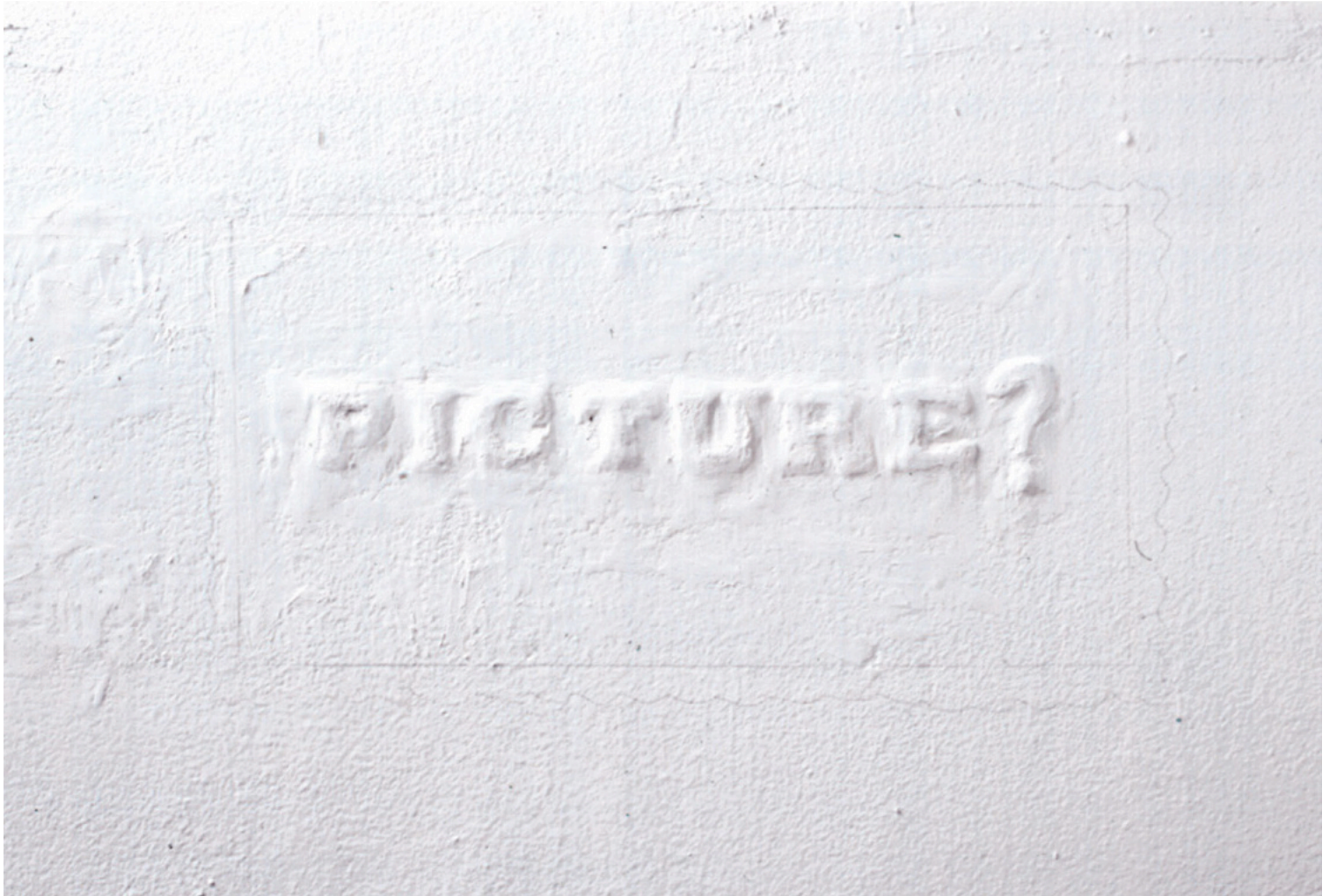
בסדרה של ציורי שמן על בד, בשפה ציורית רזה, פוליקר "מרוקן את הפנים" ומציג מספר כתמים וקווים הנדמים לפני המרחפות במרחב מנטלי אחר, ממד מטפיזי, אין סופי. הפנים מעלות ניחוח של מסתורין ומתח, ספוגות בבד, צוות, מטושטשות, נעלמות, ונבלעות בתוך רקע של עולם מונוכרומי כאוטי, כנשמות העולות באוב. כתמים צצים והופכים לפני הנמסכות עם משיחת הצבע על הבד, ומשאירות אותנו צופים בעיניים פקוחות לרווחה במבט הקסום הקורן מהן אלינו.

בסדרה השנייה הטיפול בפנים עובר לכלי ממוחשב, לטכניקה של רישומים צבעוניים שנוצרו באמצעות גרפיקה ממוחשבת על נייר. בעזרת קסמי המחשב, משחקי בחירה של קו נקי, פשטות צורנית גאומטרית וכתמי צבע ססגוניים הוא יוצר פנים שטוחות כקריקטורה פנטסטית הומוריסטית. הצורך האמנותי של פוליקר לגעת באופן ידני בבד ובמכחול, ועם זאת לעסוק בציור הממוחשב, אינו מסיט אותו מעיקר עיסוקו בפנים ובמבט. הפנים בשתי הסדרות נעות במנעד של שני קצוות: בין מתח, מסתורין וניכור לשעשוע. הפנים ומעל הכול המבט – כנשמת האמן; וכמו שריו שאינם זקוקים לפרשנות מתווכת, חודרות הפנים ישירות לנשמתנו. העשייה האמנותית של יהודה פוליקר מוכרת בעיקר בהיותו מלחין וזמר ותיק ומוערך. באמצע החיים פוליקר מחליט להציג את ציוריו – מהלך חדש המתחבר באופן אוטוביוגרפי ליכולתו של האמן להעז ולתת ביטוי פיגורטיבי, "פנים אל מול פנים", לאמן שבו.

במובנים רבים התנהלותו האמנותית האוטוידקטית של פוליקר מזכירה את זו של המלחין והצייר היהודי ארנולד שונברג (1874-1951), דמות מרכזית בעיצוב דרכה של המוסיקה במאה העשרים, שהצליח לשנות את המוסכמות בתחום ההרמוניה הטונלית המסורתית. שונברג הרבה להזכיר בכתביו את עיקרון חופש היצירה ואי ההשתעבדות לשום דוקטרינה. הוא הצטרף כחבר לקבוצת "הפרש הכחול", היה חבר קרוב של הצייר ואסילי קנדינסקי, ולקח חלק ביצירת אמנות מופשטת המשוחררת מכבלי הייצוג של המציאות. חלק ניכר ביצירתו של שונברג עסק גם הוא בציורי פנים תוך דגש על המבט. ביניהם ציורי דיוקנאות עצמיים, דיוקנאות של חבריו, דיוקנאות עלומים שנוצרו באמצעות משיחות מכחול אחדות, לצד דיוקנאות קריקטוריסטים. כפי שכתב שונברג ב-1938: "מעולם לא ראיתי פנים, אך כיוון שהבטתי בעיני האנשים – [ראיתי] רק את מבטם. זאת הסיבה שאני יכול לחקות מבטו של אדם. צייר, בכל אופן, תופס במבט אחד את האדם בכללותו; אני – רק את נשמתו." *

נורית טל-טנא - אוצרת התערוכה.

שושנה ברנד אלכסון

מתוך הקיר הלבן צומחות עבודותיה של שושנה ברנד, מסבות את תשומת הלב לאין, למה שלא נמצא ולא קיים. הקיר לגביה הוא "טבולה ראסה", והיא בוראת על גביו עולם המתקשר עם הלא-מודע כמו בעבודה "פאזל", שבה נראים חלקים ממשיים, וחלקים שאינם קיימים הנוצרים מהחלל שבין הצורות. בכיסוי הפיסות בצבע לבן היא מבטלת את היחס שביניהן והן הופכות לאחד.

העבודה "Picture?", עוסקת בשאלה הקונספטואלית על מהות יצירת האמנות. האם האותיות הלבנות הבולטות מתוך הקיר הלבן הן יצירת אמנות או שהן קוראות תיגר על גבולות האמנות. לצדן תלויים על הקיר שלושה אובייקטים – ספק תמונות ספק חטוטרט שצמחה מתוך הקיר – מכוסים בטקסטורה הלבנה של צבע הקיר, ומסמר בולט מאחד מהם. שלושה האובייקטים מצטרפים לדיון בשאלה על הגדרת יצירת האמנות, אך הם גם קריצה הומוריסטית על השיח.

שושנה ברנד מנהלת דיאלוג עם הקירות. אין הייררכיה במיקומם. הקירות הסמוכים לחדרי השירותים מתאימים לתצוגה ברגע שהם יוצרים לגביה את האווירה הנכונה ליצירת האמנות. כך נולדה העבודה "קמטי זמן", המהווה ניסיון להציג את ההיסטוריה של הקיר כפנים חרושות קמטים, ועומדת בניגוד למהותו כמשטח חלק.

מקבץ העבודות המוצגות יוצר שלמות ומתחבר יחד כפאזל. עבודות אלו הן חלק ממכלול יצירתה של שושנה ברנד העוסק ביחסים שבין האדם לחלל האדריכלי סביבו. הוא בא לידי ביטוי בהערות השוליים שהיא שותלת בחללי המוזיאון, והוא מצטרף לעבודת הווידיאו "נטוי", המציגה מראה ברושים ברוח לצד עץ שנפל. העץ משמש כמעין זיכרון, כמוהו משמשות גם עבודותיה הלבנות.

הבחירה להציגה במוזיאון ינקו-דאדא אינה מקרית. אחד מחידושיו של מרסל ינקו בשנים 1916-1919, בתקופת דאדא, היה סדרת תבליטי גבס שאותם כינה "לבן על לבן", ובהם יצר צורות גאומטריות לבנות על משטח לבן. בשנות השישים-שבעים של המאה העשרים חזר ליצור עבודות ברוח זו,

ואף עשה ניסיונות לייצר תבליטים עשויים נייר. ידידו מתקופת דאדא ז'אן ארפ כתב ב-1950 את השיר "לבן על לבן", והקדישו לינקו לזכר ניסיונותיהם המשותפים ותבליטיו הלבנים.

"...לְהַבְדִּיל לְבָן עַל גִּבְיֵי לְבָן
שֶׁ חוֹר עַל גִּבְיֵי שֶׁ חוֹר נִדְעַ
רַק אִם לְמַדְנוּ בְּעֵינַיִם לְשׁוֹמְעֵ
וּבְאַזְנוֹתֵינוּ לְרֹאוֹת..."

(ז'אן ארפ, אסקונה, 1950)

רעיה זומר-טל
אוצרת התערוכה